

9 картка

Уміння взаємодіяти з іншими дітьми

Дитина не народжується з умінням дружити, ділитися чи домовлятися. Всього цього вона вчиться поступово. Взаємодія з іншими стосується не лише спільних ігор, але й розвиває соціальний, емоційний й мовленнєвий інтелект. Через взаємодію діти вчаться тому, що не можна навчити словами — доброзичливості, терпеливості, гнучкості.

Взаємодіючи з однолітками, дитина проявляє активність, розвиває позитивну самооцінку, стає більш незалежною, обирає, чи ділитись іграшками, думками та ідеями. У взаємодії з іншими дитина навчається проявляти повагу, та відчуває повагу до себе, а відтак формується відчуття приналежності до групи.

Впродовж тижня розвиватимемо такі компетентності:

Цінності	Ставлення	Уміння	Знання та критичне розуміння
Визнання цінності культурного різноманіття	Відкритість до інших культур, переконань та відмінних світоглядів і практик Повага Відповідальність Впевненість у собі	Уміння слухати та спостерігати Гнучкість та вміння адаптуватися Уміння співпрацювати	Знання та критичне розуміння мови й особливостей спілкування

“Рамка компетентностей для культури демократії”

Завдання для вихователя

- Навчити ініціювати гру чи спільну діяльність
- Навчити долучатися до спільного задуму, пропонуючи своє бачення й ідеї
- Навчити ввічливо відмовляти, якщо дитина не хоче приєднатися до гри чи діяльності
- Навчити приймати іншу думку, відмінну від своєї власної

Очікувані навчальні результати

- Висловлює думку, що культурне різноманіття потрібно сприймати позитивно та цінувати
- Виявляє інтерес до зустрічей із людьми з іншими цінностями, звичаями та поведінкою
- Виявляє шанобливе ставлення до інших людей, що відрізняються від нього/неї
- Просить вибачення, якщо образив/ла чиїсь почуття
- Висловлює переконання у своїй здатності зрозуміти проблеми
- Уважно прислухається до різних думок
- Пристосовується до нових людей, місць або ситуацій
- Здатен/-на ефективно та з повагою працювати з іншими людьми
- Може пояснити, як тон голосу, візуальний контакт та мова тіла допомагають під час спілкування

Необхідні матеріали: тарілки, картки з цифрами, кульки/м'ячі, коробка для кульок/м'ячів, прищіпки 3-4 кольорів, набори камінців різного кольору і форми — 30 шт. (варіанти: камінці для декору), папір для малювання, маркери, фломастери.

Крок 1. **ЗУСТРІЧ У КОЛІ** (20 хв.)

Мета: створити атмосферу, щоб діти почувалися комфортно, налаштувалися на спілкування, мали можливість фантазувати й обирати. Заохочуйте кожну відповідь.

1. Попросіть дітей сісти в коло.
2. Попросіть дітей сісти в коло. Привітайтеся в колі, передаючи жест “тримай п'ять” сусідові (наприклад, “Привіт, Андрію, вітаю тебе!” і жест “тримай п'ять”).
3. Пограйте з дітьми в “Слова та дії”. Дорослий рахує до трьох. На рахунок 1-2 діти швидко рухаються по кімнаті. На рахунок 3 обирають собі партнера для виконання наступної дії, яку озвучує й показує вихователь. Наприклад: 3 — узятися за руки і разом пострибати. 1-2 — діти рухаються, на 3 обирають уже іншого партнера. 3 — Обійняти долоньками вуха одне одного.
4. Після кількох повторень можете запропонувати комусь із дітей побути ведучим.

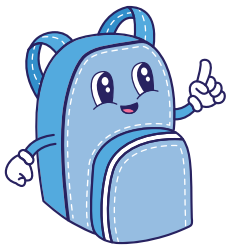

Обговорення історії в колі

Данило, Олексій та Кирило грали разом у дворі. Данило запропонував друзям побудувати будиночок: “Може, в ньому захоче оселитися їжачок, якого ми тут бачили ввечері”. Він якраз знайшов за кущем підходящі дощечки. Олексій охоче погодився приєднатися і попросив у дідуса цвяхи й молоток, щоб збивати дошки. Хлопці захоплено взялися до роботи. Данило підбирав дошки, Олексійко вправно орудував молотком і цвяхами. Кирило теж кликали, але він розгубився, бо ніколи не тримав в руках справжній молоток і не знав, що йому робити. Він сказав, що йому не цікаво, й пішов кататися на каруселі. Данило й Олексій раділи, який гарний вийшов у них будиночок. Кирило не підійшов до друзів, а сумно дивився збоку. Йому було самотньо і боляче.

Запитайте дітей та обговоріть:

- Що робили хлопці у дворі?
- Як ви думаєте, чому Кирило залишився осторонь?
- Чи траплялися з вами ситуації, коли вас запрошували погратися разом, а ви не знали, що вам робити? Як ви з цим справлялися?
- Що мали зробити хлопці, щоб усі долучилися до будівництва?
- Як би відбувалися події, якби діти одразу домовилися, хто що буде робити?

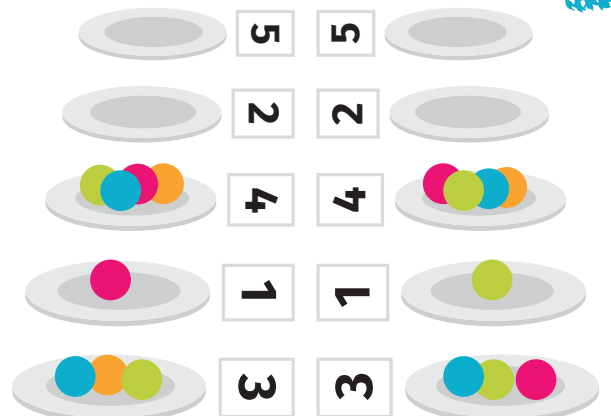
Формулюємо **“Правила в наплічник”** разом з дітьми:

- Важливо вміти долучати інших дітей до спільної діяльності.
- Необхідно дбати, щоб усі діти були залучені до спільних активностей, бо це дає нам відчуття приналежності до спільноти.
- Під час спільної роботи чи гри важливо узгоджувати, хто і що хоче й буде робити.
- Важливо враховувати бажання кожної дитини й не змушувати, якщо вона не хоче.

Крок 2. ГРА “КУЛІ” (15 хв.)

Виберіть двох дітей з групи і попросіть їх обрати по одній дитині в свою команду. Обрана дитина запрошує ще двох. Продовжуйте, доки всі діти долучаться до команд.

Проведіть командну естафету. Розкладіть на столиках тарілки, над якими розташуйте картки з цифрами. Покладіть велику коробку з кульками/м'ячами. Завдання дітей: обрати відповідну кількість кульок і покласти їх на тарілки. Заохочуйте дітей підтримувати одне одного і допомагати при потребі.

Запитайте дітей та обговоріть:

- ▶ Як ви себе почуваєте?
- ▶ Як працювалося разом?
- ▶ Як ви допомагали одне одному?
- ▶ Чи виникали якісь труднощі?

Крок 3. ОРГАНІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ГРУПАХ (20 хв.)

1. У коробку чи мішечок покладіть прищіпки 3-4 кольорів. Попросіть дітей дістати по одній кольоровій прищіпці і сісти за столик, на якому вже лежить прищепка такого самого кольору. Таким чином утворяться малі групи.
2. Скажіть дітям, що зараз вони робитимуть спільний колаж з камінців. Поясніть і продемонструйте, що камінці можна використовувати по-різному: їх можна обводити і розфарбовувати; розкладати і домальовувати якийсь образ; створювати образи з обведених камінців. Нехай діти розглянуть камінці, оберуть кілька для себе, придумують і обговорять, що хотіли б домалювати, розфарбувати, які образи створити.

Зверніть увагу, як діти спілкуються в малих групах: чи слухають одне одного, чи до всіх ідей дослухаються, як домовляються і приймають рішення (у разі потреби допомагайте їм).

На завершення роботи презентуйте галерею “Мінісад камінців”, яку створили діти. Заохочуйте підходити і розглядати картини інших груп, запитувати, якщо щось цікавить.

Рекомендації та додаткові ресурси на тиждень

1 Упродовж тижня знайдіть час, щоб поговорити з кожною дитиною про вміння взаємодіяти з іншими дітьми.

Говоріть з дітьми і показуйте приклад: “Можна з вами?”. Запитуйте сором'язливих дітей, чи знають вони, що можна просто запитати так у інших, якщо хочуть теж гратися з ними. Також всі діти в групі повинні вчитися цінувати свою спільноту і кожну дитину у групі, бо всі тут важливі і ми всім тут раді. Коли когось бракує, наша група вже буде іншою.

Звичайно, якщо хтось з дітей не хоче зараз грати в ляльки, бо хоче відпочити у куточку усамітнення, нормально буде відмовити друзям. Треба вчити дітей, як можна відповісти, коли не хочемо чогось робити: “Вибач, але я хочу зараз...”, “Ні, не зараз...”, “Можливо пізніше...”. Поясніть дітям, що всі діти різні і всі мають різні бажання, потреби чи інтереси і це потрібно поважати і розуміти.

Варто обговорити, як НЕ треба запрошувати інших дітей до спільної справи або гри, адже це може образити або завдати болю: не кричати на вухо, не смикати за рукав, не штовхати, не примушувати й не ображатися, якщо хтось не хоче або не може долучитися.

2

Давайте дітям прості завдання, які допоможуть їм вчитися взаємодіяти з іншими дітьми.

Завдання дорослих — допомогти дітям відчувати свою приналежність до спільноти, створити таке демократичне середовище, де кожна дитина може вільно виражати себе, відчувати повагу, власну цінність та унікальність.

Створюйте ситуації співпраці: парні й групові ігри, спільне малювання чи будівництво. Підтримуйте дітей, які соромляться або не впевнені у собі. Будьте посередником, якщо виникають непорозуміння чи конфлікти: не вирішуйте за дітей, але допомагайте домовитися. Заохочуйте позитивну взаємодію, наводячи конкретні приклади: “Мені сподобалось, як ви гралися разом і домовились про чергу!”.

Що дає дитині вміння взаємодіяти?

Розвиток мовлення:

дитина починає більше говорити, ставити запитання, відповідати, домовлятися.

Уміння розв'язувати проблеми:

у грі виникають конфлікти — це шанс навчитися знаходити спільне рішення.

Емпатія й турбота:

дитина помічає емоції інших, учитьсЯ допомагати й підтримувати.

Командна робота:

дитина вчитьсЯ працювати разом — ділити матеріали, чекати черги, виконувати спільне завдання.

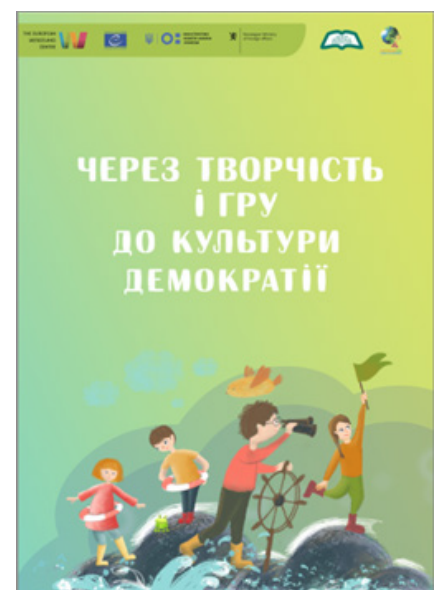
3

Заохочуйте дітей до спільної діяльності та обговорення.

Пам'ятайте, що взаємодія між дітьми відбувається постійно, як під час запланованих активностей, так і під час рутинних справ. Заохочуйте привітне спілкування та показуйте приклад під час прийому їжі: “Передайте, будь ласка, сіль”, “Можна мені ще соку?” чи під час збору на прогулянку: “Допоможіть мені зацепити куртку, будь ласка”, “Наталю, тобі потрібна допомога зі шнурками?”.

Можна підібрати командні ігри на розвиток взаємодії та співпраці з серії відео [“Через творчість і гру до культури демократії”](#). Ця підбірка активностей від Програми “Демократична школа” підходить для дітей різного віку і допомагає командотворенню, розвитку відчуття приналежності до групи, розвитку емпатії та відповідальності.

Прочитайте з дітьми і обговоріть книжку Галини Ткачук [“Моя найтихіша книжка”](#) або перегляньте та обговоріть мультфільм [“Тракторець молодець і пихатий човен”](#).

4

Залучайте до активностей інших дорослих та батьків.

Розкажіть батькам, що зараз в групі ви працюєте над умінням взаємодіяти з іншими дітьми.

Розвиваючи у дітей уміння взаємодіяти з іншими, ми даємо їм цінний інструмент для життя, який допоможе їм будувати міцні стосунки, почуватися впевнено та бути щасливими.

Попросіть вдома теж приділити увагу цій темі.

Моделюйте бажану поведінку. Діти вчаться, наслідуючи дорослих. Показуйте прикладом, як потрібно бути ввічливим, ділитися, слухати інших і висловлювати свої думки. Використовуйте слова “будь ласка”, “дякую”, “вибач”.

Розігруйте соціальні ситуації. За допомогою іграшок або лялькового театру можна програти різні ситуації (наприклад, як попросити іграшку, як поділитися, як запропонувати допомогу). Це допоможе дитині краще зрозуміти соціальні правила.

Хваліть за успіхи. Відзначайте навіть невеликі кроки, які дитина робить у покращенні взаємодії. “Молодець, що ти поділився іграшкою!”, “Я бачив, як ти втішив Маринку, це дуже добре”.

Будьте опорою. Запевніть дитину, що ви завжди поруч, щоб підтримати її, вислухати та допомогти.

Запропонуйте батькам разом з дітьми переглядати й обговорювати [мультфільми про тракторця та його друзів](#).

